

ДИДАКТИЧЕСКИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА СОФТУЕРА „ЕНВИЖЪН" В ЧАСОВЕТЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В ТРЕТИ КЛАС¹

Антоанета Найчова Миланова

СОУ „Летец Христо Топракчиев", гр. Божурище

***Анотация:** Докладът описва педагогически опит с мултипоинт базирания софтуер „Енвижън" в часовете по български език и литература - трети клас. Приложението на инструментариума му в задачи от различни таксономични нива и предлага начин за неговото използване в екипната организация на часа. Разработена е методическа единица от учебника на издателство „Булвест 2000", Синтактични единици. В уроците се интегрират две технологични среди чрез работа с „Енвижън" и MS Word. Обект на изследване са емоционалните нагласи и предпочитания у обучаемите към вида софтуер, трайността на знанията при интегриране на технологиите и въздействието на мултипоинт средата за формиране на компетенции при работа с компютър. Използвани са методите: анкета (писмена и устна), наблюдение и тест като форма на дидактическа диагностика.*

***Ключови думи:** български език, синтактични единици, Енвижън, проучване, компетенции*

DIDACTICAL CAPABILITIES OF THE SOFTWARE “ENVISION“ IN BULGARIAN LANGUAGE AND LITERATURE CLASSES IN THE 3RD GRADE

Antoaneta Naichova Milanova

***Abstract:** This paper reports on the pedagogical experience with the multipoint-based software “Envision” collected in Bulgarian Language and Literature classes in the 3rd grade. We describe the application of its tools in tasks belonging to various taxonomical levels and propose a possible usage in the team organisation of a class. We develop a methodical unit from the “Bulvest 2000” publishing house textbook “Syntactical units”. We integrate two technological environments through the work with “Envision” and MS Word in the lessons. Objects of our study are the emotional adjustments and preferences of learners concerning the type of software used, the durability of knowledge after technology integration and the influence of the multipoint environment in the formation of computer competences. We use the methods inquiry (written and verbal), observation and test as a form of didactical diagnostics.*

***Keywords:** Bulgarian language, syntactical units, Envision, research, competencies*

1. Въведение

Мултипоинт технологията предоставя възможност върху един компютър да работят едновременно няколко потребителя. Една от разновидностите му, придобила популярност в българските образователни среди, е свързането на един компютър с много мишки. Посредством хъб към компютъра се инсталират повече от една безжични мишки. Всяка от тях има собствен показалец и принадлежи на различен потребител, в случая ученик. Технологията променя статуквото на обучаемия в класната стая – от зрител на електронно

¹ Този доклад е изготвен с финансовата подкрепа на СФ по проект № BG051PO001-3.3.04/52.

учебно съдържание, той се превръща в активен участник, извършвайки различни дейности върху монитора, предаващ се чрез мултимедияния проектор.

В началото учебната 2009/2010 г. започва апробацията на българския софтуер „Енвижън” в две софийски училище и СОУ „Лет. Хр. Топракчиев”, гр. Божурище. Имах честта да проведа първия реален урок с новата технология. В хода на експеримента разработих голяма част от учебното съдържание за втори клас с програмата. Големия интерес у учениците и вълнението, с което те очакваха часовете с „мишките” ме провокира да направя изследвания за мястото и ролята на продукта в образователния процес. Спрях се на часовете по български език. Изборът ми не случаен, защото по статистически данни, от няколко години, се отчита сериозен спад в грамотността на българските ученици. Целта ми бе да проверя до каква степен използването на тази технология ще повлияе върху пълноценното усвояване на учебното съдържание и устойчивостта на знанията, и дали мултипоинт средата съдейства за изграждане на компютърни компетентности у учениците.

1.1. Представяне на учебното съдържание

Обучението по български език се осъществява чрез учебник по български език и учебни тетрадки, в които конкретното учебно съдържание интерпретира знания за основните езикови и речеви единици в съответствие със степента на овладяването им в предходните два класа, като ги задълбочава и обогатява, включва и нова езикова информация и конкретни практически задачи. [1]

Познанията на третокласниците за синтактичните единици се разширяват по отношение на видовете изречения по цел на изказване (възклицателни и подбудителни). Вниманието се насочва върху осмислянето на граматическите признаци на предвидените за изучаване видове изречения, правописните и пунктуационните им особености, уменията за вариантен словоред, интонационни особености на изучаваните видове изречения. [2]

Използван е учебник на издателство Булвест 2000 по Български език, с автори: Татяна Борисова, Екатерина Котова, Катя Никова и Николина Димитрова. В учебника е предвидено усвояването на синтактичните знания да стане в пет урока:

- Видове изречения. Възклицателно изречение.
- Възклицателно изречение. Упражнение.
- Подбудително изречение.
- Подбудително изречение. Упражнение
- Изречение. Обобщение.

След обобщителния урок има самостоятелна работа, с която учителят има възможност да отчете нивото на знанията и уменията на учениците по този раздел.

2. Дидактически възможности на „Енвижън” в часовете по български език в трети клас

Четири от темите в учебното съдържание са разработени с интегриране на информационните технологии:

- Видове изречения. Възклицателно изречение.
- Възклицателно изречение. Упражнение.

- Подбудително изречение.
- Изречение. Обобщение.

Необичайното, за учениците, в тези уроци е, че те трябва да работят едновременно в две технологични среди – мултипоинт среда, чрез софтуера „Енвижън” и индивидуално върху компютър с MS Word, предвидена е работа с учебник и учебна тетрадка.

Учителят използва екипната организация при работа с „Енвижън” и индивидуална работа с MS Word. При екипната работа, учениците трябва да обсъдят помежду си отговора, да постигнат съгласие и едва тогава да отбележат отговора на екрана или да извършат необходимата манипулация.

Провеждането на един такъв час изисква прецизна предварителна подготовка от страна на учителя. Тя е свързана както с формулирането на целите и очакваните резултати по конкретния предмет, така и с разработване на учебното съдържание в електронен вид с „Енвижън”, подбор и разработване на упражнения в електронен вариант от учебното съдържание, които позволяват работа с Word и са в синхрон с учебните програми по ИТ ЗИП за трети клас. Формулирането на цели и очаквани резултати по информационни технологии не е задължително, но в моя случай беше необходимо, тъй като една от задачите ми бе да проверя до каква степен мултипоинт средата съдейства за овладяване на основни знания, умения и отношения свързани с информационно технологичните компетентности у учениците.

Таблица 1. Цели и очаквани резултати в обучението Български език, Синтактични единици.

Цели по Български език	Очаквани резултати
1. Актуализиране знанията на учениците за видовете изречения по цел на изказване изучени във втори клас. (съобщително, въпросително)	<p>На ниво знания:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разпознава изучените видовете изречения по цел на изказване. (съобщително, въпросително, подбудително, възклицателно) - знае и прилага на практика основните граматически норми, правописни и пунктоационни правила.
2. Запознаване с нов вид изречения по цел на изказване: възклицателно и подбудително.	
3. Разграничаване в практически план изговора на различните по цел на изказване изречения.	
4. Усвояване на граматическите, правописни и пунктоационни особености на възклицателното и подбудителното изречение.	<p>На ниво умения:</p> <ul style="list-style-type: none"> - съставя различни по цел на изказване изречения по нагледна опора или опорни думи. - конструира изречение като използва различни словоредни варианти в зависимост от целта на изказването
5. Изграждане на умения за съставяне на различни по цел на изказване изречения по нагледна	

<p>опора или опорни думи.</p> <p>6. Развиване на умения за вариантен словоред и преобразуване на даден вид изречение в друг вид по цел на изказване в зависимост от комуникативната ситуация.</p> <p>7. Правилна употреба в речта на различните по цел на изказване изречения.</p> <p>8. Формиране на умения за изговаряне с подходяща интонация на съобщителните, въпросителните, възклицателните и подбудителните изречения.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - умее да преобразува даден вид изречение в друг по цел на изказване в зависимост от комуникативната ситуация. - чете и изговаря с подходяща интонация различни по цел на изказване изречения <p>На ниво отношения:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно употребява в устната и писмена реч различни по цел на изказване изречения - разграничава спецификата в смисъла на съобщителното, въпросителното, възклицателното и подбудителното изречение.
--	---

Таблица 2. Цели и очаквани резултати по ИТ.

Цели по Информационни технологии	Очаквани резултати
<p>1. Изграждане на умения за обработка и съхранение на текстова информация.</p> <p>2. Ориентиране във файловата организация (запазване и зареждане на файл)</p> <p>3. Усъвършенстване на умения за работа с мишка и клавиатура.</p> <p>4. Изграждане на умения за четене и изпълнение на инструкция.</p>	<p>На ниво понятия:</p> <ul style="list-style-type: none"> - има представа за файл и папка - различава различни видове файлове - има представа за предназначението на работната лента на текстовия редактор и шрифт <p>На ниво умения:</p> <ul style="list-style-type: none"> - умее да работи с мишка и клавиатура - демонстрира добра координация око - ръка - умее да маркира текст и извършва действия с него (премества, изтрива, копира); - познава основните характеристики за форматиране на текст – шрифт, размер, стил и цвят; - създава подходящи комбинации от графично изображение и текст <p>На ниво отношения:</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонстрира желание за активна работа с компютъра

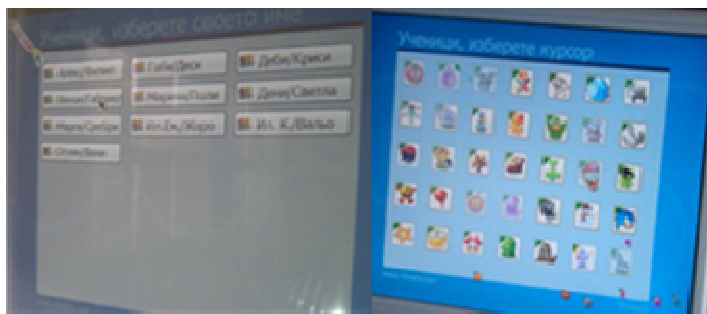
	- спазва правилата за безопасна работа и хигиена.
--	---

Учениците не изучават Информационни технологии. Затова в няколко предварителни часа, по различни предмети, те са наблюдавали работа на учителя с текстов редактор в Word . По време на тези демонстрации, учителят освен учебното съдържание към конкретния предмет, вмъква и обяснения за функцията на различните бутони и менюта в текстовия редактор. Поставя задачи за домашна работа, която не е задължителна, от типа на: „ Влезте в пощата на класа, от SkyDrive, папка „Български език”, подпапка „Домашна работа”, изтеглете текстов документ „Редактиране”. Открийте грешките в текста и ги оцветете в червено. Наберете текста отново без грешки, запазете промените. Готовият документ качете в SkyDrive, папка „Български език”, подпапка „Моята домашна работа”. Наблюденията и опитът ми сочат, че въпреки незадължителния характер на домашното упражнение, то се изпълнява с желание от повечето ученици в класа, които имат компютър и интернет връзки.

2.1. Подготовка, организация и дейности в уроците

Часовете се провеждат в компютърен кабинет с инсталиран Windows 7 и Microsoft Office 2007 на персоналните компютри. На тях учителят предварително е направил папка, в която са съхранени текстовите документи с задачи за учениците. На учителския компютър е инсталиран „Енвижън”, с който учителят предварително е разработил учебното съдържание в електронен вариант, въвел е екипите и задачите, които те ще изпълняват. Към преподавателския компютър са свързани мишките на екипите. Преди часа учениците трябва да включат персоналните компютри и да се регистрират в системата на „Енвижън” (фиг. 1).

Фиг.1. Учениците се регистрират екипно, а след това избират символ за показалец

Инструментите на „Енвижън” се използват онагледяване на учебното съдържание и за фронтална работа с екипите. С тях са разработени задачи от различни таксономични нива: за проверка на знания, за разбиране, за анализ и синтез.

Софтуерът предлага шест инструмента:

1. Статичен екран.

Използването му е подходящо за онагледяване на учебното съдържание, обяснение и инструкция. В уроците този екран е използван за създаване на мисловни карти, схеми и

инструкции.

2. *Екран с избор на отговор (текстов или картина).*

Този инструмент е подходящ за въпроси свързани с проверка на знанията и нивото на разбиране на учебното съдържание.

3. *Екран с карта.*

Този екран може да съдържа картина, схема или графика, върху която учениците със щракване да посочат верния отговор. Инструмента е особено подходящ за въпроси проверяващи степента на разбиране.

4. *Екран с индивидуален отговор.*

Инструментът дава възможност да се индивидуализират въпросите. Всеки регистриран участник трябва да отговори на въпрос, който е зададен персонално към него. Подходящ е за въпроси от всички таксономични нива.

5. *Екран с виртуална клавиатура.*

Инструмента дава възможност учениците да въведат кратък отговор, използвайки появяващата се на екрана виртуална клавиатура. Подходящ е за въпроси от всички таксономични нива.

6. *Екран с провлачане.*

Това е един от най-атрактивните и забавни за учениците инструменти. С него могат да бъдат разработени задачи от всички таксономични нива. Инструментът дава възможност проверката на знанията и уменията на учениците да става под формата на игра.

Изборът и приложението на инструментите в урока зависят от замисъла на урока, от творческото виждане на учителя и от възможностите на учениците.

В различните уроци от методическата единица съм разнообразявала инструментариума за задачи от различен тип. Например:

Урокът „Видове изречения. Възклицателно изречение.” е за нови знания. В подготвителната част на урока се актуализират знанията на учениците за изучените във втори клас видове изречения по цел на изказване – съобщително и въпросително. Владенето на пунктуационните норми от учениците проверих чрез използване на инструмента “Карта”. В урока „Възклицателно изречение. Упражнение”, задача от същия тип учениците извършиха със инструмента „Провлачане”. Използването на различен тип инструменти за един и същи тип задачи, разнообразява учебната работа, съдейства учениците правилно да се ориентират в различни ситуации и да се избегнат шаблоните.

Екипната организация при работа с „Енвижън” е продиктувана от необходимостта учениците да общуват помежду си, да обменят идеи и знания, да се формират у тях качества за водене на интелегентен диалог, аргументиране на мнение, подбор на доводи, както и умения за зачитане, уважение и приемане на различно чуждо становище.

Софтуерът дава възможност на учениците да видят верния отговор на екрана, а учителят може да покаже начина статистика на отговорите. За всеки верен отговор програмата генерира точка на участника. Това може да бъде променено, тъй като има възможност преподавателя да възнаграждава с допълнителна точка или да наказва с отнемане на точки екипите. След показване на статистиката, учителят би могъл да изиска екипите да аргументират отговорите си устно. Да се проведе кратък дебат, ако е възникнал

спор за верния отговор и т.н. Такава ситуация възникна в урока „Изречение. Обобщение”. Учениците трябваше да изберат подходящо заглавие за кратък разказ на случка по серия картини. Екипите отговориха разнородно, в зависимост от това как интерпретират случката. Много от тях приеха най-логичния отговор за неподходящ, тъй като смятаха, че обижда един от героите. Задачата бе творческа и тези, които най-добре аргументираха избора получиха точка за възнаграждение.

Творческите задачи от учебното съдържание учениците разработваха индивидуално на персоналните компютри, като използваха програмата Word. Инструкции получаваха чрез статичния екран на „Енвижън” и в работните документи.

2.2 Изследвания. Резултати

Обект на изследване са емоционалните нагласи и предпочитания у обучаемите към вида софтуер, трайността на знанията при провеждане на уроци с интегриране на технологиите и въздействието на мултипоинт средата за формиране на компетенции при работа с компютър. Използвани са методите: анкета – писменна (стандартизирана) и устна (интервю, нестандартизирана), наблюдение и тест, като форма на дидактическа диагностика.

2.2.1 Анкета

Анкетирането на учениците става по два начина – писмено и устно. Писмената анкета е стандартизирана. Учениците трябва да отговорят на въпроси свързани с отношението им към предмета „Български език и литература” и да изразят предпочитанията си за начина, по който биха желали да протичат тези часове (с електронни технологии или без тях). Има въпроси свързани с избора на софтуер и отношението към него.

Устната анкета е нестандартизирана. Провежда се като разговор, интервю с учениците. Чрез нея се дава възможност на обучаемите да аргументират своето мнение. Разговорът се записва на видео.

Резултатите от двете анкети показаха, че 84% от учениците предпочитат часовете с интегриране на технологиите. Същият процент посочва, че работата с мултипоинт технологията е по-лесна, 68% я намират за по-интересна, срещу 26% за Word. В устната анкета прави впечатление, че ученици, които изпитват затруднения с усвояването на учебното съдържание категорично изразяват предпочитания към мултипоинт технологията и екипната организация на работа. Изтъкнатите от тях аргументи са: „Чувствам се по-сигурен, когато споделям мнението си с партньор.”; „Предпочитам да отговарям с мишка върху екрана, защото никой не вижда какъв отговор съм избрал.”; „Харесва ми, защото виждам кой е верния отговор.”. Учениците със „средни възможности” също изразяват предпочитания към екипната работа и мултипоинт технологията, макар и не толкова категорично. При тях се повтаря отговор свързан с „натрапчивостите”: „Когато избира калинка за курсор, много ми върви и винаги отговарям правилно.”. Съвсем разнородни са отговорите при бързо успяващите ученици. Повечето от тях предпочитат да работят индивидуално и самостоятелно. Често пъти не приемат резултатите на софтуера за обективни.

2.2.2. Наблюдение

Наблюдението имаше за цел да установи до каква степен работата с мултипоинт технологията съдейства за изграждане на компетентности, свързани с овладяване на информационните технологии. Времето не е регламентирано. Впечатленията ми са, че работата с тази технологична среда изгражда умения за работа с електронните технологии дори у ученици, които не ползват компютър въобще. При първите уроци с двете технологични среди почти нямаше деца, които да се затруднят с изпълнението на задачите с Word. Затруднения изпитаха ученици, които нямат компютри въобще. Те бяха свързани с ориентирани в работната среда. Нито един ученик, не обърка инструкциите и не наруши алгоритъма. За положителното въздействие на мултипоинт средата при овладяване на умения за работа с компютърни програми говори фактът, че работите на две от общо пет деца от класа, участвали в Националното състезание ИТ „Знайко“, са класирани в десетте най-добри.

2.2.3. Тест.

Тестът има за цел да провери трайността на знанията у учениците. База за сравнение е друг клас, в който уроците са проведени по стандартния начин от учителя. Резултатите показват, че при бързо успяващите ученици няма разлика, при учениците изпитващи известни затруднения има лека положителна тенденция в полза на технологиите. Категорично технологиите водят при ученици изпитващи сериозни затруднения в овладяването на знанията. Учениците със сериозни затруднения в обучението от моя клас, показаха по висок резултат от учениците в „съседния“ клас.

3. Изводи

Уроците с интегриране на технологиите са предпочитани от повечето ученици. Мултипоинт средата съдейства за изграждане на компетенции за работа с компютърни програми у учениците, подпомага процеса на обучение, въздействайки многопосочно върху обучаемите и променяйки статуквото им от зрител на електронен урок в активен участник.

ЛИТЕРАТУРА

1. Учебна програма по български език и литература за трети клас, МОМН, http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/top_menu/general/educational_programs/3klas/bl_3kl.pdf
2. Т. Борисова, Ек. Котова, К. Никова, Н. Димитрова, Булвест 2000, Книга за учителя по български език и литература.

За автора: Антоанета Найчова Миланова, СОУ „Летец Христо Топракчиев“, гр. Божурище, ул. „Иван Вазов“ №10 antoineta@abv.bg

